

פניני הפרשה

וילך

עלון מס' 952

952

שנה י"ט התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

זירוז לתשובה

וילך משה וידבר את כל הדברים האלה אל כל ישראל – כאן המקום היחיד שהיה צריך משה ללכת אל ישראל לומר להם דברי חיזוק. וצריך להבין מדוע היה צורך בהליכה ולהיכן הלך, הרי מבואר בתרגום יהונתן שהליכתו היתה לבית המדרש, כאשר היתה באמנה אתו, אם כן מדוע מסופר לנו על הליכתו זו, ובפרט שמידת דרך ארץ היא שהתלמידים באים לרבם ולא להיפך?

מבאר הכלי יקר את כפל הפסוק "וידבר את כל הדברים האלה", ו"ויאמר אליהם", לרמז לנו על הדברים שנאמרו בהפטרה "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'". ולכן משה רבנו רצה לזרוז על התשובה אשר עיקרה בדברים, ועורר וחיזק את עם ישראל להתקרב לה' ולחזור בתשובה, כי טבע העולם שיש בו הרבה המרחיקים מהקב"ה, ויש הרבה הסתר פנים ונסיונות, ובדרך הטבע, העולם גורם ריחוק לאדם והוא אינו מתאמץ לחזור לקב"ה.

לכן התורה מספרת לנו "וילך משה", היה עליו ללכת ולחזק את עם ישראל במצות התשובה, ולא סמך עליהם שהם יבואו אליו, כי אין אדם רואה חובה לעצמו ולא מרגיש חסרון שצריך ללכת לחכם רופא לבקש תרופה לחסרונו בעבודת ה', והלואי שישמע כשכבר בא אליו החכם ומדבר אתו על התשובה.

מסופר על החפץ חיים שהגיע לעיירה ברנוביץ ושאל למארחיו מהו הדבר הטעון תיקון בעניני רוחניות במקום. סיפרו לו ששניים מאנשי המקום החלו לפתוח את הנויותיהם בשבת, אולם הציעו לרב שלא כדאי לדבר איתם, כיון שהם עלולים להשתלח ברב. חבש הרב את כובעו והלך לביתו של אחד מהם, שאל לשלומם ולשלום משפחתו והתעניין כיצד מתנהל עסקו. בהמשך השיחה בירר: האם יש לך תלונות לריבוננו של עולם? השיב הלה: "הכל בסדר". אמר לו החפץ חיים: "אם אתה רוצה שגם לרבונו של עולם לא תהיינה תלונות כלפך, סגור את חנותך בשבת ותצליח". עשה כך גם לשני, והם קיבלו את הדברים שנאמרו מפיו של הכהן הגדול מאחיו, אשר במתק שפתיו ידע למצוא מסילות ללבם.

הועילו בתקנתם	עצה טובה
<p>ברכת בורא נפשות</p> <p>תיקנה רבי טרפון, כמבואר בתוספתא ברכות (תחילת פרק תפלת השחר): "מעשה ברבי טרפון שהיה יושב בצלו של שוכך בשבת במנחה. הביאו לפניו דלי של צונן. אמר להן רבי טרפון לתלמידיו השותה מים לצמאוי כיצד מברך? אמרו לו [למדנו] רבנו. אמר להם "בורא נפשות וחסרונן". (ועיין במשנה בברכות, ו', ה' שדעת רבי טרפון לברך "בורא נפשות" לפני השתיה, ודעה זו לא נפסקה להלכה).</p>	<p>כדי לשמר קבלה שקבלת על עצמך, פרסם בין חבריך הקרובים שקבלת הקבלה היא, וכך לא תוכל לחזור כך לפחות מפני הבושה שאינך עומד בדבורך. (ע"פ "חובת האדם בעולמו" ח"א).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סעדון זצ"ל

"האיש ההמוני, ישכח מלבו עברות שאדם דש בעקביו הגם כי רבים הם, כגון לשון הרע ודברים אסורים וכיוצא, ויחשוב בלבו: מה חטאתי בזה לה' ומה אכפת לו בזה הלא חטא קטן הוא. ואולם הוא זוכר תמיד מעשיו הטובים המעטים ומתפאר בהם וחושב בלבו כי די והותר מה שעשה לשם ה', וכל מצוה קטנה או תפלה קצרה או פרוטה אחת אשר נתן לצדקה היא גדולה מאד בעיניו עד שיחשוב בלבו: היום העשרתי את ה' במצוה זו. ויאמר: אין כמוני בכל העולם ומי יתן והיה וכל ישראל יתנהגו כמדותי הטובים. וגם הוא בטעותו יחשב בעצמו שיזכה לעולם הבא באמרו: הלא מעולם לא גנבתי ולא גזלתי ונאפתי ורצחתי, טרפה לא אכלתי וכיוצא, ואף ששמעתי מעט ליצר הרע לא ידקדק ה' בזה כי אין אדם יכול להיות כמלאך ה' ולא ניתנה תורה למלאכי השרת. ומכל מקום טוב אני כנגד השם יתברך שאני מלא מצוות כרמון; ציצית ותפלין, קריאת שמע ותפלה, נטילת ידים וברכת המזון וכו'". ("מגיד חדשות" ח"ט דרוש מ"ט)

תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם – בגמרא (סוטה דף מ"א ע"א) פירשו חז"ל שהמצוה הזו היא למלך, שצריך לקרוא את ספר משנה תורה באמצע העזרה על בימת עץ וכו'. ע"ש. ונראה לי לרמוז לזה בס"ד, כי הנה תמצא שראשי תיבות "התורה הזאת נגד כל ישראל" עולים בגימטריא כמנין מלך, לרמוז לדרשת חז"ל הנ"ל. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא וגו' ואתה תנחילנה אותם – נראה לי בס"ד להסביר הכוונה בדרך רמז, שמושה אמר ליהושע שינהג כמוהו ויעשה כל דבר לעיני כל ישראל ואז חזק ואמץ, וכמו שמצינו בסוף פרשת וזאת הברכה: "ולכל היד החזקה וגו' אשר עשה משה לעיני כל ישראל", ופירש רש"י שכוונת הפסוק לשבח את משה רבינו שנשאו לבו לשבור את הלוחות לעיני כל ישראל ולא פחד. ע"ש. ואולי אפשר לבאר על פי זה את המשך הפסוק "כי אתה תבוא" ולהלן (פסוק כ"ג) נאמר "כי אתה תביא", וכתב רש"י ז"ל שכאן משה רבינו אמר ליהושע, ולהלן הקב"ה אמר ליהושע בלשון יחיד, והיינו לבדך ומעצמך בעל כרחם, ומושה אמר תבוא – יחד עם הזקנים, הכל לפי דעתך ועצתך. ע"ש. ולכן הוצרך משה לחזקו ולומר לו שאם יעשה כמוהו לעיני כל ישראל אז דעתו תהיה מקובלת ונוחה על הזקנים כמו שנהג משה בשבירת הלוחות, וקיבל הקב"ה את דעתו, כמו שכתב רש"י בסוף פרשת וזאת הברכה שאמר לו הקב"ה יישר כהך ששיברת. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

גאות הפנים ולא הפנים

לו מנחה ויהי כמחריש, וכן תפש עליו הנביא באומרם 'הלא אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה'."

וכן מצינו בדוד המלך שלמרות שהיה עניו גדול, כמו שאמר על עצמו "ואנכי תולעת ולא איש" וגו' (תהלים כב, ז), מכל מקום כיון שהיה מלך הקפיד ללכת בקומה זקופה, עד שפעם אחת מצאו אחיתופל שהיה נכנס לבית מדרשו בקומה זקופה, והעיר לו: והלא כבר נאמר 'ומקדשי תיראו', שצריך לו לאדם ליכנס לשם במורא כדי שתהא אימת שמים עליו. וזה אחד משני דברים שלימד אחיתופל את דוד, ובגלל זה קראו (תהלים נה, יד-טו) "אלופי ומידעי אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלקים נהלף פרגש". (ראה מסכת אבות ו, ג ובמפרשים שם).

*

ובזה ביאר הרב "שער בת רבים" מה שאמר הלל שהיה נשיא ישראל ויחד עם זאת עניו גדול: "אם אין אני מי לי וכשאני לעצמי מה אני" (אבות א, יד). אומר הלל: "אם אין אני לי" – אם לא אנהג בשררה, "מי לי" – מי ישמע לדברי, אך "כשאני לעצמי" – פרוש מן הצבור, יודע אני כי "מה אני" ואין לי במה להתגאות.

ועוד פירש בזה מה שאמרו באבות (ד, ג) "אל תהי בז לכל אדם", שלכאורה היה לו לומר "אל תבזה לכל אדם"? אלא הכוונה שלמרות שיש מעלה גדולה בענוה, מכל מקום לא בפני כל אדם יש להיות בזוי, שהרי אמרו חז"ל (מגילה כ"ח ע"א): "תלמיד חכם המניח עם הארץ אפילו כהן גדול לברך לפניו, חייב מיתה".

בפרשתנו מברך משה רבנו את יהושע בן נון בברכת "חזק ואמץ" (דברים לא, ז). מסבירים כי משה חשש שמחמת ענוותנותו המופלגת של יהושע יתקשה להנהיג את העם בעוז וחיל, ולכן ברכו בחוזק ואומץ.

ומנין שהיה יהושע עניו? את הפסוק "ויקרא משה ליהושע בן נון יהושע", מתרגם יהונתן "וכדין חמא משה ענוותנותיה קרא ליהושע בן נון יהושע", פירוש: כשראה משה את ענוותנותו של יהושע - קרא לו 'יהושע', שחשש שמחמת ענוותנותו לא יהיה בו העוז להתנגד לעצת המרגלים ולכן בירכו והגדיל את שמו.

*

הגאון רבי ינון חורי זצ"ל (הובאו דבריו בספר "אור החמה") מדקדק מדוע נאמר "והאיש משה עניו מאד מכל האדם" (במדבר יב, ג) ולא "ומשה עניו מאוד"?

ומיישב שכוונת הפסוק להדגיש "והאיש משה", שדוקא מצד אישיותו היה משה עניו, אבל כלפי חוץ לא בהכרח שהיה מראה זאת. משה היה מנהיג, ומתוקף תפקידו היה עליו להתנהג בתקיפות ולנהוג נשיאותו ברמים. כמנהיג, הוא ידע לעמוד בגב זקוף מול פרעה, להנהיג ביד רמה את העם בצאתו ממצרים ובמדבר, ולהתייצב בתקיפות נגד עובדי העגל וקרח. וכן כתב רבי עובדיה ספורנו זצ"ל (בתחילת פרשת חוקת), שלפעמים צריך להשתמש בגאווה, "בפרט למי שיצטרך לנהוג נשיאות לתועלת הרבים. וכבר אמרו ז"ל (פרק קמא דיומא) שנענש שאול על שלא הקפיד על כבודו, כאומרם ויבזוהו ולא הביאו

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

במקום שבעלי תשובה עומדים

יותר.

לאחר חודש ימים, שב המלך ממסעו, וקרא לשלושת אוהביו שיגיעו אליו עם בקבוקי היין. השר הראשון הלך אל המלך בלב שמח ושקט ביודעו שמילא בשלמות את בקשת המלך. שמח המלך על נאמנותו, וציוה לממונה על האוצר להעניק לו סכום של עשרת אלפים זהובים.

לאחר מכן נכנס השר השני כולו רועד וחושש ביודעו שמעל בצווי המלך. כשראה המלך את הבקבוק ריק, כעס מאוד וציוה לעבדיו לתלותו על עץ.

לבסוף נכנס השר השלישי, גם הוא ירא ופוחד מאימת המלך. כשהגיע למלך, נפל לפני רגליו, בכה והביע צער על שלא הצליח לעמוד בפתוי. והנה, כשהבחין המלך שהבקבוק ריק בחציו, להפתעת כולם, ציוה לממונה על האוצר להכפיל את שכרו מהראשון ולהעניק לו עשרים אלף זהובים!

כששמע זאת השר הראשון, תמה עד מאוד: "היכן הצדק אדוני המלך? אני שלא נגעת כלל ביין, קבלתי חצי מהשר הזה שעבר על בקשתך ושתה חצי בקבוק? ! לא די שלא הענשת אותו אלא נתת לו סכום כפול? !"

השיבו המלך: "מכיר אני את היין הזה ויודע אני בוודאות שמי שכבר טועם ממנו, קשה לו עד מאוד לפרוש הימנו. ואף אתה, אם היית טועם ממנו, לא בטוח שהיית מצליח לעצור. ואילו הוא שתה חלק מהיין וטעם את טעמו הערב והמשובח, ועם כל זה התגבר על עצמו ולא שתה את השאר, בגלל אהבתו אלי וכח רצונו העז לחזור למוטב. ורק על זאת מגיע לו שכר כפול".

והנמשל: הצדיק שמעולם לא טעם טעם חטא, אין נסיונו גדול כמו בעל תשובה שטעם חלק גדול מחייו את טעמים של החטאים והתרגל אליהם. זה האחרון הרי הוא עומד בנסיון קשה כל ימי חייו, ובכל זאת מתגבר על עצמו מחמת אהבתו ויראתו את הבורא יתברך, ועל כן מעלתו גדולה ואהוב ורצוי הוא לפני ה'.

מלך אחד שהיה חובב יין מושבע, ובמרתף ארמונו שכנו לבטח כל סוגי היינות הקיימים בעולם. בין חביות היין הרבות, שכנה חבית קטנה ובה יין ישן נושן שקיבל בירושה מאבות אבותיו. טעמו של יין זה היה כה ערב ומשובח עד שכל מי שהיה לוגם ממנו אך מעט, היה מתקשה להיגמל ממנו. כמובן שעל יין עתיק ומופלא זה שמר המלך מכל משמר.

למלך זה היו שלשה אוהבים, והוא החליט לבדוק את אהבתם ונאמנותם אליו. יום אחד הזמין לארמונו, ואמר להם כי במרתפו יש יין מיוחד ועתיק, ומכיון שעליו לנסוע כעת בדחיפות לחוץ לארץ, מבקש הוא מהם שישמרו לו שמירה מעולה על היין היקר שלו עד לחזרתו בעוד חודש ימים.

השר הראשון, ידע בעצמו שלא יצליח לעמוד בנסיון, ולכן מיד בהגיעו לביתו, הטמין את הבקבוק בעליית הגג עמוק עמוק מי ימצאו.

השר השני לקח את היין והציגו לראוה בוטרינה המפוארת אשר בסלון ביתו, והיה מתגאה בפני כל באי ביתו: "ראו כמה המלך אוהב ומכבד אותי, וכמה חשוב אני בעיניו, עד שנתן לי לשמור על אוצרו הטוב!". לאחר כמה ימים בהם ראה את היין היקר מול עיניו, לא עמד בפתוי, נטל את הבקבוק ואמר לעצמו: "אטעם ממנו רק לגימה קטנה". אבל היות והיין היה כל כך ערב לחכו, לא יכול היה לעצור את עצמו, ומלגימה ללגימה כילה את כל הבקבוק.

השר השלישי גם הוא היה חובב יין מושבע, ואחר כמה ימים כבר לא הצליח להתאפק. "אטעם רק מעט שלא יורגש" הבטיח לעצמו. אך גם הוא כקודמיו התמכר לטעם הערב של היין. לאחר כשבוע העיף מבט אקראי על הבקבוק, ונבהל לראות שחציו ריק. אחז בראשו בחרדה וכל גופו רעד. בבת אחת נפלה בו ההכרה בחומרת מעשהו. הוא לא יכול היה לדמיין את מבטו של המלך כאשר יראה את הבקבוק ריק בחציו. ומחמת יראתו ואהבתו את המלך, כבש את תאוותו, הניח את הבקבוק למשמרת ולא נגע בו

☺ זה לא חנוק! ☺

אחד מראשי הממשלה, נשאל לאחר הבחירות איך זה שהוא מתעלם מאשר הבטיח מפורשות לבוחריו לפני הבחירות?!

"נכון שהבטחתי", השיב ביובש, "אבל לא הבטחתי לקיים..."

☺ חנוק חנוק חנוק... ☺

הצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, ואילו הרשעים אומרים הרבה ואפילו מעט לא עושים (אבות דרבי נתן פרק י"ג).

אוד המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

יום הכפורים

שאלה: האם ההורים צריכים לבקש מחילה מילדיהם על כך שפגעו בהם? ואם כן, מדוע השמיטו זאת הפוסקים?

תשובה: בדרך כלל ההורים פוגעים לשם הינוך או שנראה להם שזו הדרך הנכונה. וככהאי גוונא אין צריך מחילה. וילד גדול אסור להכותו או לפגוע בו, והעושה כן עובר משום לפני עור לא תתן מכשול, כמבואר בגמרא קידושין (דף ל"ב ע"א).

שאלה: אדם שָׁרַב עם מישהו שפגע באביו, האם צריך לבקש ממנו מחילה?
תשובה: אינו צריך לבקש מחילה רק לפני משורת הדין, ויסביר לו שלכבוד אבא עשיתי זאת. ועיין בהוריות [י"ד ע"א] גבי ר"מ ורשב"ג.

שאלה: בנערותי לא נהגתי בכבוד הראוי לסבתי ע"ה. עברו שנים ואני רוצה לבקש סליחתה. אמרו לי שעלי לעלות לקברה עם מנין גברים, ולומר נוסח בקשת סליחה, אולם אני בת כהן ונשואה לכהן, ואין לי בבני משפחתי מנין גברים שאינם כהנים. כיצד עלי לנהוג?
תשובה: תביאי אנשים אחרים, או אפילו נשים מבנות המשפחה.

שאלה: מה שנהוג שהציבור אומרים לפני כל נדרי "מחלנו זה לזה", האם מחילה זו מועילה?
תשובה: מועילה באופן כללי, כמו שהתרת נדרים מועילה על נדרים שאינם ידועים או מנהגים וכדומה, אבל נדר ידוע צריך לפרט את הנדר.

שאלה: האם לכתחילה מותר לתת כפרות בלילה?
תשובה: לכתחילה יש לעשות הכפרה ביום, או באשמורת הבוקר שהיא עת רצון.

שאלה: העושה כפרות במעות, האם יש ענין לדקדק לעשותם באשמורת הבוקר?
תשובה: אין צריך לעשות באשמורת.

שאלה: מהו הסכום שנותנים בשביל הכפרות?
תשובה: בערך 18 עד 26 שקלים.

שאלה: האם ביום הכיפורים הציבור צריך לעמוד בכל הוידויים שאומר הש"ץ בחזרה (כולל הוידויים שנתקנו ע"ס א-ב תשר"ק ועל המא') או רק בוידוי העיקרי המתחיל ב"אנא"?
תשובה: רק בוידוי העיקרי. כך נהגו, ואין להכביד יותר על הציבור.

חידת השבוע

מי צריך לומר "מודה אני" בערב?

הפתרון: מרן הש"ע (בסי' ק"י ס"ח) פוסק שביציאתו מבית המדרש צריך לומר: "מודה אני לפניך ה' אלוקי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש". ובמשנה ברורה שם הביא בשם המג"א שהעוסק בתורה ביחידות כל היום, צריך לומר כן בכל ערב אחר גמר לימודו.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לרפואת פסח יוסף בן מלכה הי"ו